

ΟΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΣΤΙΣ ΕΠΑΛΞΕΙΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΕΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΤΩΝ ΚΑΝΙΒΑΛΩΝ ΕΝ ΕΤΕΙ 2016

Το καλοκαίρι του 2016, το ελληνικό κράτος επέλεξε για μια ακόμη φορά να στοιβάξει με σχέδιο τους μετανάστες στα νησιά, προκειμένου να παρουσιάσει την εικόνα ενός άλυτου προβλήματος και να επωφεληθεί απ' τις παροχές που διανέμονται απλόχερα σε όποιον έχει την ικανότητα να πείθει πως υπάρχουν άλυτα προβλήματα στην επικράτειά του. Ωστόσο, παράλληλα με την κρατική στρατηγική, μια άλλη πιο υπόκωφη διαδικασία λάμβανε χώρα στα νησιά του Αιγαίου: οι τοπικές κοινωνίες που είχαν μπουχτίσει να τους κλέβουν τη δόξα (και το χρήμα) οι ξένες ΜΚΟ οργανώθηκαν και βγήκαν στο προσκήνιο προκειμένου να απαιτήσουν μια καλύτερη θέση στην νομή της πίτας των κρατικών κονδυλίων με αποδέκτες όλους όσοι καταπιάνονταν με το «προσφυγικό». Και το κατόρθωσαν, αξιοποιώντας ορισμένα απ' τα πιο ανεκτίμητα και διαχρονικά τρικ που κρύβουν στο μανίκι τους οι παράγοντες κάθε τοπικής κοινωνίας. Πρόκειται για μια διαδικασία εξόχως διδακτική: όχι μονάχα γιατί έχει να μας μάθει πολλά για τον τρόπο με τον οποίο τα μεγάλα σχέδια του ελληνικού κράτους βρίσκουν στις τοπικές εξουσίες τον μοριακό εκφραστή τους, αλλά γιατί παράλληλα μπορεί να μας εξοικειώσει με τους ρατσιστικούς όχλους που ξεπηδάνε συχνά-πυκνά στις κατά τόπους κοινότητες, τα υλικά συμφέροντα που κρύβονται πίσω τους και το απύθμενο μίσος με το οποίο πρέπει να τους αντιμετωπίζουμε.

ΑΠ' ΤΗΝ ΕΙΔΟΜΕΝΗ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ, ΤΟ ΘΕΑΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΜΕΤΑΚΟΜΙΖΕΙ

Τον Ιούνιο του 2016, ο καταυλισμός της Ειδομένης διαλύθηκε με την ίδια ταχύτητα με την οποία είχε αναδυθεί στη δημοσιότητα κι οι μετανάστες που διέμεναν εκεί διοχετεύθηκαν σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Άμεσα, η τοπική κοινωνία έσπευσε να πει τη γνώμη της για την απομάκρυνση του καταυλισμού. Όπως θα διαπιστώσετε, είναι κάπως διαφορετική απ' ό,τι θα την περίμενε κανείς:

«Δήμαρχε, τι μας έκανες; Γιατί τους διώχνεις;» διαμαρτύρονται πολλοί, κάποιοι μάλιστα εξ εκείνων που είχαν πρωτοστατήσει στις εκδηλώσεις εναντίον των προσφύγων και των μεταναστών με το που εμφανίστηκαν στην «αυλή» τους.¹

Παράδοξες διατυπώσεις, ειδικά όταν προέρχονται από ανθρώπους που λίγο καιρό νωρίτερα «πρωτοστατούσαν σε εκδηλώσεις εναντίον προσφύγων και μεταναστών». Φυσικά, οι ντόπιοι παράγοντες που διατρέφονταν την αγάπη τους για τους πρόσφυγες καθώς το καυτό καλοκαίρι του '16 είχε μόλις ξεκινήσει, είχαν τους λόγους τους να το κάνουν. Όπως εξηγούν διά στόματος ιδιοκτήτη τυροπιτάδικου, «αν δεν είχαν έρθει οι πρόσφυγες, θα είχαμε φύγει εμείς. Θα είχαμε κλείσει τα μαγαζιά. Ήταν μια γερή ένωση στην αγορά, δούλεψαν επιχειρήσεις, απασχολήθηκαν άνεργοι. Φαγώθηκαν να τους διώξουν και τώρα εμείς θα βρεθούμε πάλι στο πηγάδι της αναδουλειάς».² Με άλλα λόγια, το πρωτόφαντο αίσθημα αλληλεγγύης προς τον συνάνθρωπο που φάνηκε να κατακλύζει τους παράγοντες της Ειδομένης, μόνο τέτοιο δεν ήταν.

Αντιθέτως, οι ντόπιοι μπορεί να ήταν ρατσιστές αλλά είχαν αναγνωρίσει στην άφιξη των μεταναστών μια πρώτη τάξεως ευκαιρία για κέρδος. Είχαν νοικιάσει τις τρύπες τους για υπέργοκα ποσά, είχαν πουλήσει τυρόπιτα με το καντάρι, είχαν ξεφορτωθεί εμπορεύματα που παρέμεναν για χρόνια στα ράφια και ποιος ξέρει τι άλλους τρόπους είχαν εφεύρει προκειμένου να επωφεληθούν απ' τους μετανάστες που το κράτος είχε οδηγήσει στο κατώφλι τους. Παράλληλα, είχαν υποκριθεί καθ' όλη την διάρκεια αυτής της διαδικασίας τους αγανακτισμένους οργανώνοντας τις περιφημες «εκδηλώσεις εναντίον των προσφύγων και των μεταναστών». Φυσικά και δεν παρακινούνταν στις κινήσεις αυτές από ρατσιστικό μίσος, αλλά από αγνό ελληνικό επιχειρηματικό πνεύμα: γνώριζαν, με άλλα λόγια, ότι εφόσον παρουσίαζαν εαυτούς στα πρόθυρα της φυλετικής εξέγερσης, όλο και κάτι παραπάνω θα μπορούσε να βρει το δρόμο του προς τις τσέπες τους.

Το καλοκαίρι του 2016, η συμφωνία Ε.Ε.-Τουρκίας τους έκανε να χάσουν την γη κάτω απ' τα πόδια τους. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε ότι οι παράτυποι μετανάστες που έφταναν στα ελληνικά νησιά απ' την 20η Μαρτίου και έπειτα μέσω Τουρκίας, θα επιστρέφονταν πίσω σε αυτήν. Την Ελλάδα βάραινε ο ρόλος της

καταγραφής των νεοαφιχθέντων και του διαχωρισμού τους σε «παράτυπους» που έπρεπε να επαναπροωθηθούν και «πρόσφυγες» που μπορούσαν να προχωρήσουν. Το ελληνικό κράτος ερμήνευσε τον ρόλο αυτό όπως του κάπνισε προκειμένου να αντλήσει τα μέγιστα οφέλη απ' την εφαρμογή της συμφωνίας. Έτσι, διακήρυξε ότι κανείς απ' όσους φτάνουν στα νησιά δεν επιτρέπεται να φύγει από εκεί προτού εξεταστεί η αίτηση ασύλου, διαδικασία η οποία μπορούσε στην πραγματικότητα να κρατήσει επ' αόριστον. Παράλληλα η Ελλάδα αρνούταν να αναγνωρίσει την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα», αναγκαία υπόθεση για την εφαρμογή της συμφωνίας. Έτσι το καλοκάγαθο ελληνικό κράτος μπορούσε να προσποιστεί ότι κάνει τα απαραίτητα βήματα για να προχωρήσει η συμφωνία ενώ ταυτόχρονα εργαζόταν πυρετωδώς ώστε να αποτύχει. Την ίδια στιγμή είχε στήσει ένα κανονικό θέαμα στα νησιά όμοιο με εκείνο που είχε στηθεί νωρίτερα στην Ειδομένη και διαμαρτυρόταν διεθνώς ότι δεν φτάνουν τα κονδύλια για να αντιμετωπίσει την καταστροφή.

Εξού και οι κάτοικοι Ειδομένης βρέθηκαν δίχως έδαφος κατω απ' τα πόδια τους. Η κρατική στρατηγική επέβαλε την μεταφορά του «προβλήματος» αλλού κι έτσι οι ντόπιοι έμειναν μόνοι να κλαίγονται που τους παίρνουν τους πρόσφυγες. Φυσικά, η παράσταση την οποία είχαν στήσει προκειμένου να αντλήσουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη απ' τους μετανάστες φάνταζε -μετά κι από τα δημόσια κλαψουρίσματά τους- ιδιαίτερα γελοία. Κι όμως, η ίδια παράσταση ήταν έτοιμη να στηθεί εκ νέου εκεί όπου είχε μεταφερθεί το «προσφυγικό», δηλαδή στα νησιά. Άλλοι ρατσιστές ήταν έτοιμοι να υποκριθούν τους αγανακτισμένους, να συσπειρωθούν γύρω απ' τις τοπικές φιγούρες εξουσίας, να απαιτήσουν, να οργανώσουν εκδηλώσεις και μικρά πογκρόμ ώσπου να βγουν κερδοσήμενοι.

ΟΙ ΝΗΣΙΩΤΕΣ ΚΑΝΙΒΑΛΟΙ ΟΡΓΑΝΩΝΟΝΤΑΙ (ΠΡΙΝ ΠΑΝΕ ΟΙ ΚΑΜΕΡΕΣ)

Φυσικά, οι κάτοικοι κάθε τοπικής κοινωνίας που σέβεται τον εαυτό της δεν περιμένουν να εμφανιστεί κάποιου είδους «πρόβλημα» στην πόρτα τους για να αναζητήσουν ο ένας τον άλλον και να οργανωθούν. Κάθε κοινότητα έχει το δικό της αόρατο δίκτυο σχέσεων μεταξύ των τοπικών παραγόντων. Οι δήμαρχοι γνωρίζουν τους μαγαζάτορες, οι επιχειρηματίες είναι φίλοι με την αστυνομία, οι ιδιοκτήτες ακινήτων έχουν τις επαφές τους με το δημοτικό συμβούλιο και ούτω καθεξής. Πρόκειται για ενεργά υποκείμενα που οικοδομούν τις συμμαχίες τους στην αφάνεια. Ωστόσο, ακριβώς επειδή τούτες οι συνεννοήσεις γίνονται στο σκοτάδι, τείνουμε να μένουμε έκπληκτοι κάθε φορά που σε μια γειτονιά ξεπηδά μια επιτροπή κατοίκων, ένας ρατσιστικός όχλος ή ένα πλήθος αγανακτισμένων έτοιμο για δράση. Αντίστοιχη έκπληξη προκάλεσε η ανάδυση των αιμοδιψών νησιωτών το φθινόπωρο του '16, καθώς το «προσφυγικό ζήτημα» είχε τους καλοκαιρινούς μήνες εμφανιστεί στο κατώφλι τους. Τίποτα, όμως, δεν ξεκινά από το μηδέν. Για να κατανοήσει κανείς πως μπόρεσαν τούτοι οι κανίβαλοι να οργανωθούν στο πι και φι θα έπρεπε να ανατρέξει χρόνια πίσω, σε βουβές διαδικασίες που ακόμα κι οι ντόπιοι θα δυσκολεύονταν να φέρουν στην επιφάνεια. Οι περιορισμένες μας δυνατότητες κι η απόστασή μας απ' τις κοινωνίες αυτές, δεν μας το επιτρέπουν. Μπορούμε ωστόσο να ριζούμε μια ματιά σε γεγονότα που εκτυλίσσονταν μόλις λίγους μήνες προτού το ελληνικό κράτος στρέψει (ξανά) τα φώτα της δημοσιότητας στα νησιά. Θα διαπιστώσουμε έτσι ότι όλοι εκείνοι που τους φθινοπωρινούς μήνες του 2016 βγήκαν στο προσκήνιο, έχτιζαν τις σχέσεις τους από πολύ νωρίτερα.

Ήταν 6η του Μάρτη, όταν «θλιβερά επεισόδια σημάδεψαν τη νύχτα στη Χίο». Σύμφωνα με τις εφημερίδες,

Αρκετά από τα περίπου 500 άτομα που ανταποκρίθηκαν σε ανώνυμο και ανορθόγραφο διαδικτυακό κάλεσμα για συγκέντρωση στην κεντρική πλατεία του νησιού εισέβαλαν στο δημαρχείο, με αφορμή το «λαθρομεταναστευτικό», όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν, διέκοψαν τη συνεδρίαση, χτύπησαν τουλάχιστον τρεις από τους περίπου 50 αλληλέγγυους που είχαν συγκεντρωθεί ακριβώς κάτω από το κτίριο με δικό τους πανό, επιτέθηκαν σε δύο εικονολήπτες και απειλούσαν να κατέβουν στο λιμάνι προκειμένου να διώξουν τους κατασκηνωμένους πρόσφυγες.³

Αν αναρωτιέται κανείς τι είδους σύσταση μπορεί να χαρακτηρίζει ένα πλήθος που παρακινείται σε μεταμεσονύχτιες επιθέσεις από ανορθόγραφα καλέσματα, το εν λόγω άρθρο είναι διαφωτιστικό. Ανάμεσά τους υπήρχαν επαγγελματίες του νησιού καθώς και κάτοικοι από δύο περιοχές στις οποίες είχαν οικοδομηθεί κέντρα κράτησης μεταναστών και οι οποίοι είχαν ήδη από νωρίτερα προβεί σε ενέργειες εναντίον τους. Ακόμη διαφωτιστικότερα είναι τα γεγονότα που εξελίχθηκαν και πάλι στο λιμάνι της Χίου δυο μέρες αργότερα, όταν ένα ακόμη ανεξήγητο πλήθος 200 ατόμων προσπάθησε να την πέσει στους πρόσφυγες. Αυτή τη φορά οι πληροφορίες για την σύσταση του είναι πιο ξεκάθαρες.

[το πλήθος αποτελούσαν] μέλη συνδέσμων οπαδών, επιχειρηματίες της νύχτας, εξέχοντα «ονόματα» του τουριστικού κλάδου που έδειχναν να έχουν κύριο λόγο στις κινήσεις του πλήθους, ακόμα και υπόδικους για αρπαγή μηχανών από τις προσφυγικές βάρκες. [...] Μεταξύ τους, ακόμα και ένας εν ενεργεία αξιωματικός των ενόπλων δυνάμεων...⁴

Ανακαλύψαμε σ'αυτές τις ενέργειες την αφετηρία των σχέσεων μεταξύ των τοπικών παραγόντων της κοινωνίας της Χίου; Φυσικά και όχι. Οι σχέσεις αυτές, όπως ήδη αναφέραμε, οικοδομούνται στα σκοτεινά, για έτη ολόκληρα ώσπου να χρειαστεί να βγουν στην επιφάνεια. Αποδείξαμε, όμως, ότι τα αυθόρμητα πλήθη που εμφανίστηκαν το φθινόπωρο του '16 στη Χίο (και βέβαια με παρόμοιες διαδικασίες και στα υπόλοιπα νησιά) μόνο αυθόρμητα πλήθη δεν ήταν. Δημιουργούνταν με σχέδιο αξιοποιώντας συνεννοήσεις μεταξύ των υποκειμένων της τοπικής κοινωνίας οι οποίες υπήρχαν από πολύ νωρίτερα. Γι' αυτό και είχαν την δολοφονική δυνατότητα να μεγαλοουργήσουν.

ΟΙ ΝΗΣΙΩΤΕΣ ΚΑΝΙΒΑΛΟΙ ΑΠΑΙΤΟΥΝ (ΜΕ ΤΑ ΦΩΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΡΑΜΜΕΝΑ ΠΑΝΩ ΤΟΥΣ)

Τι έχουμε συμπεράνει μέχρι στιγμής; Τα βασικά. Δηλαδή: α) οι τοπικές κοινωνίες δεν είναι ένα σύνολο από άγνωστους μεταξύ τους ανθρώπους που διάγουν τον βίο τους ο καθένας στην απομόνωση- αντιθέτως, διαπερνώνται από ένα πλέγμα σχέσεων μεταξύ των ντόπιων παραγόντων το οποίο προασπίζει τα υλικά του συμφέροντα διαρκώς στο παρασκήνιο και (καμιά φορά) έρχεται και στο φως, β) τα άτομα που απαρτίζουν αυτό το πλέγμα σχέσεων δεν παρακινούνται από αφηρημένα ιδεολογικά κίνητρα όπως ο «ρατσισμός» ή η «μισαλοδοξία», αλλά αποκλειστικά και μόνο από χειροπιαστό υλικό συμφέρον- εξού και στην περίπτωση της Ειδομένης μεταπήδησαν απ' την κατηγορία του «νεοναζι» στην κατηγορία του «αλληλέγγυου» μέσα σε διάστημα ωρών. Τα δυο μας συμπεράσματα ως εδώ δεν έχουν τίποτα ιδιαίτερα καινοτόμο. Είναι ωστόσο απαραίτητο να τα έχουμε κατά νου αν θέλουμε να κατανοήσουμε την συμπεριφορά των νησιωτών κατά τους φθινοπωρινούς μήνες του '16.

Πράγματι, με αρχή τον Ιούνιο της περασμένης χρονιάς, αλλά κυρίως απ' τον Σεπτέμβριο οι κάτοικοι των νησιών του Αιγαίου έβαλαν τις μηχανές να δουλεύουν στο φουλ. Καθώς οι εφημερίδες γέμιζαν ολοένα και ασφυκτικότερα με άρθρα που αφορούσαν τις διαρκείς αφίξεις μεταναστών στα νησιά και το ανυπέβλητο πρόβλημα που αυτές δημιουργούσαν (αφού κατά την ελληνική ερμηνεία της συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας όποιος πατούσε το πόδι του σε νησί δεν έπρεπε να το κουνήσει ρούπι)⁵ οι νησιώτες άρχισαν να διεκδικούν κι αυτοί μια πιο κεντρική θέση στα φύλλα πανελλαδικής εμβέλειας με τις πομπώδεις κινητοποιήσεις τους. Μέχρι στιγμής, έχουμε παρακολουθήσει στενά την περίπτωση της Χίου, επομένως θα συνεχίσουμε να το κάνουμε και παρακάτω για λόγους εξοικονόμησης χώρου και υποσημειώσεων. Όπου χρειάζεται, βέβαια, θα προσθέτουμε και χρήσιμα στοιχεία από τα γειτονικά θέρετρα.

Οι κάτοικοι της Χίου, λοιπόν, που όπως έχουμε δει είχαν τη δυνατότητα να μαζεύονται 500 με ανορθόγραφα καλέσματα και να φιλοξενούν στις τάξεις τους από ξενοδόχους μέχρι απόστρατους, βγήκαν στους δρόμους. Σύμφωνα με το handbook κάθε καλού ρατσιστή, στην αρχή παρουσιάστηκαν αδιάλλακτοι. Αρνήθηκαν να παραχωρήσουν τα ξενοδοχεία τους για φιλοξενία προσφύγων⁶ και απαίτησαν άμεση εκκένωση του νησιού από τους μετανάστες. Πέταξαν μερικές μολότοφ σε καταυλισμούς μεταναστών και έστησαν περιπολίες.⁷ Τέλος, δημιούργησαν και τις απαραίτητες φιλίες με τους επίσημους ακροδεξιούς.⁸ Φυσικά, καθ' όλη την διάρκεια της διαδικασίας αυτής οι νησιώτες υποκρίνονταν πως το ζήτημα ήταν να φύγουν οι μετανάστες απ' το νησί, ενώ η ελληνική ηγεσία διαβεβαίωνε πως βάσει της τρισεκατάρατης συμφωνίας κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο.

Στη συνέχεια, το handbook υποδεικνύει ότι ο καλός ρατσιστής πρέπει να περάσει στη φάση της συνδιαλλαγής. Σ' αυτό το στάδιο, τα ηνία παραδίδονται απ' τους συντάκτες ανορθόγραφων καλεσμάτων στους επίσημους εκφραστές της κοινότητας, όπως είναι ο εκπρόσωπος του συνδέσμου ξενοδόχων ή κάποιος επιφανής επιχειρηματίας αλλά κατά βάση ο μικρός πρω-

ΚΙ ΕΝ ΕΤΕΙ 2017: ΤΑ ΙΔΙΑ!

Η διαπραγμάτευση που περιγράψαμε στο κυρίως κείμενο (μεταξύ ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης, ελληνικού κράτους και δήμων) δεν έληξε με κανέναν τρόπο το 2016. Αντιθέτως, συνεχίζεται με αμείωτη ένταση έκτοτε, σε βαθμό που μήνα το μήνα δικαιολογεί ολοένα και περισσότερο την μετονομασία από «διαπραγμάτευση» σε «λυσασμένη μάχη». Στο επίκεντρο της μάχης αυτής βρίσκεται διαρκώς το ζήτημα της αύξησης του ΦΠΑ στα νησιά, που όλο αναγγέλεται αλλά ουδέποτε εφαρμόζεται. Λογικό, καθώς η εφαρμογή του θα σήμαινε αναίρεση της ελληνικής κρατικής προστασίας του ρωμαλέου εξαγωγικού τομέα που ονομάζεται τουρισμός. Έχοντας κατά νου την ανάλυση της διαπραγμάτευσης αυτής όπως την περιγράψαμε δίπλα, εξηγούνται διάφορα παράξενα. Για παράδειγμα οι λόγοι για τους οποίους οι «απεργίες στα νησιά», οι οποίες έλαβαν χώρα τους περασμένους μήνες και τάχα έγιναν για τους «πρόσφυγες», στην πράξη κουβαλούσαν πάνω που έγραφαν «όχι στην αύξηση του ΦΠΑ». Καλό ε;

θυπουργός, ο Δήμαρχος. Ο Δήμαρχος, λοιπόν, αφού πουλήσει κι ο ίδιος λίγη σκληράδα και βάλει τους υπαλλήλους τους να αρνούνται να πηγαίνουν στη δουλειά,⁹ οφείλει να περάσει στο ψητό. Να θέσει δηλαδή επί τάπητος τα πραγματικά ζητήματα που απασχολούν την τοπική κοινωνία, έχοντας για υποστήριξη τους τάχα αδιάλλακτους ρατσιστές κατοίκους που διοργανώνουν συγκεντρώσεις. Όταν το handbook υποδεικνύει ότι η διαδικασία πρέπει να περάσει στη φάση της διαπραγμάτευσης, οι δηλώσεις των Δημάρχων αρχίζουν να μοιάζουν κάπως έτσι:

«Συμφωνήσαμε για άμεση αποσυμφόρηση του νησιού. Γιατί δεν μας είπαν τότε ότι αυτό δεν γίνεται και οι πρόσφυγες θα μείνουν στα νησιά; Θέλουν να φτιαχτεί και άλλο κέντρο φιλοξενίας στη Σάμο; Ας φροντίσουν πρώτα τη σίτιση στο κέντρο που υπάρχει, για την υγειονομική περίθαλψη, τη στελέχωση της υπηρεσίας ασύλου...».¹⁰

Η ειδοποιός διαφορά είναι εμφανής διά γυμνού οφθαλμού. Οι κραυγές για εκκένωση του νησιού από μετανάστες έχουν δώσει τη θέση τους σε πιο ρεαλιστικά αιτήματα: την μέριμνα για καλύτερη σίτιση, στέγαση, περίθαλψη και ούτω καθεξής. Να βοηθήσουμε με τη μετάφραση στη γλώσσα των κανονικών ανθρώπων: οι Δήμοι απαιτούν να κατευθυνθούν προς το μέρος τους κονδύλια ώστε να τα διανείμουν στην τοπική κοινωνία, στους ντόπιους παράγοντες δηλαδή που μαζεύονται απ' τα ανορθόγραφα καλέσματα. Μην νομίζετε ωστόσο ότι η διαδικασία σταματά σε τέτοια ταπεινά αιτήματα. Φυσικά και όχι.

Η Χίος δεν υποστηρίζεται όσο θα έπρεπε. Στη ΒΙ.ΑΛ. υπάρχει πρόβλημα με το νερό. Υπάρχει όμως και αφαλάτωση που δεν έχουμε λάβει άδεια να λειτουργήσει λόγω της γραφειοκρατίας.¹¹

Πάγια αιτήματα του παρελθόντος βγαίνουν στην επιφάνεια. Άδειες που δεν είχαν δοθεί ζητούνται ξανά. Οι δήμαρχοι έχουν αυτή τη φορά στη φαρέτρα τους ντόπιους ρατσιστές να διαμαρτύρονται και το «δυσβάστακτο προσφυγικό» να τους προβληματίζει. Έτσι αποφασίζουν ότι είναι η κατάλληλη στιγμή να διεκδικήσουν και κάτι παραπάνω. Αλλά, φυσικά, εφόσον έχει συγκεντρωθεί το κατάλληλο momentum, οι δήμαρχοι, εκφραστές των μυριάδων μικροσυμπερόντων της τοπικής κοινωνίας, είναι διατεθειμένοι να πάνε ακόμα ένα βήμα παραπέρα, σε μαξιμαλιστικότερες απαιτήσεις. Για παράδειγμα ο Δήμος Σάμου, παράλληλα με τα αιτήματα για ζεστό χρήμα, είχε και μια άλλη ιδέα. «Ο Δήμος Σάμου, όπως αποκαλύπτει ο δήμαρχος, προτίθεται να καταθέσει προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την αύξηση του ΦΠΑ».¹² Πέρα από τα κονδύλια και τις άδειες για έργα που είχαν παρακλυθεί, οι νησιώτες απαίτησαν, το φθινόπωρο του '16 και κατάργηση του αυξημένου ΦΠΑ ειδικά για τις περιοχές τους, οι οποίες πλήττονταν απ' το «προσφυγικό».

Η διαδικασία μέσα απ' την οποία οι νησιώτες έφτασαν να διεκδικούν την κατάργηση του ΦΠΑ είναι μαγευτική. Ξεκινά με διαδικτυακά καλέσματα και σύσφιξη σχέσεων μεταξύ οπαδών, απόστρατων, μαγαζατόρων και ξενοδόχων και καταλήγει με μεγαλειώδεις απαιτήσεις διά στόματος Δημάρχου προς τα κεντρικά όργανα με σύσσωμη την τοπική κοινωνία να τον υποστηρίζει. Κι όμως δεν είναι ανεξήγητη, αν έχουμε κατά νου τα δυο απλά συμπεράσματα που αναφέραμε στην αρχή της ενότητας. Προτού, ωστόσο, προχωρήσουμε στα αποτελέσματά της, που ήταν πράγματι θριαμβευτικά, να δώσουμε μια απαραίτητη εξήγηση.

Θα μπορούσε κανείς να αναρωτηθεί: Για ποιον λόγο ήταν υποχρεωμένοι οι Δήμοι κι οι τοπικές κοινότητες να ριχτούν στη μάχη για το χρήμα; Είναι απρόθυμο το ελληνικό κράτος να κατευθύνει προς το μέρος τους κονδύλια απ' αυτά που λαμβάνει με το καντάρι ως ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις για το «προσφυγικό»; Φυσικά και όχι. Αλλά μέσα στη μέση ήταν και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.¹³ Οι τοπικές κοινωνίες γνώριζαν καλά ότι ήταν ριγμένες στη μοιρασιά. Γ' αυτό και παράλληλα με τις πρώτες συγκεντρώσεις των Χιωτών ρατσιστών που αναφέραμε παραπάνω τα γραφεία γνωστής ΜΚΟ είχαν φάει μπόμπα.¹⁴ Γ' αυτό ο Δήμαρχος Μυτιλήνης ζητούσε επίμονα την έξωση των ΜΚΟ.¹⁵ Γ' αυτό και πάντα τα συγκεντρωμένα πλήθη έδειχναν τέτοιο μίσος απέναντι στους αλληλέγγυους.¹⁶ Το ελληνικό κράτος ωστόσο άλλο που δεν ήθελε απ' το να δίνει λεφτά στους Δήμους του. Έπρεπε όμως, σ' αυτή τη δεύτερη φάση μεταφοράς του «προβλήματος» στα νησιά, να επαναδιαπραγματευτεί για τους προορισμούς των ευρωπαϊκών κονδυλίων προκειμένου να εξυπηρετήσει καλύτερα τους εγχώριους πελάτες του. Οι

συγκεντρώσεις ρατσιστών, οι αγανακτισμένοι δήμαρχοι, οι εξορισμένοι ξενοδοχοί, ρίχτηκαν στη μάχη προκειμένου να αρπάξουν απ' τις ΜΚΟ το ζεστό χρήμα και να αποκτήσουν οι ίδιοι κεντρικό ρόλο στην διαχείριση των μεταναστών. Και φυσικά αποτέλεσαν εξαιρετικό διαπραγματευτικό χαρτί, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω.

ΟΙ ΝΗΣΙΩΤΕΣ ΚΑΝΙΒΑΛΟΙ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΝΤΑΙ

Τελικά οι κινητοποιήσεις των νησιωτών στέφθηκαν με επιτυχία. Εννοείται πως δεν πέτυχαν αυτό που αρχικά διεμήνυαν ότι διεκδικούν, δηλαδή την έξωση των μεταναστών. Πέτυχαν ωστόσο αυτό που πραγματικά κρυβόταν κάτω από τόνους ρατσισμού και ανορθόγραφων καλεσμάτων: να αποκτήσουν οι Δήμοι κεντρικό ρόλο στην διαχείριση των μεταναστών εργατών· να επαναδιαπραγματευτεί το ελληνικό κράτος με τους ευρωπαϊκούς χρηματοδότες του ως προς τους προορισμούς των κονδυλίων και να πάψουν να διοχετεύονται όλα στις ξένες ΜΚΟ· να παρουσιαστεί το «προσφυγικό» ως δυσβάστακτο πρόβλημα που δικαιολογεί εξαίρεση απ' τον αυξημένο ΦΠΑ για τους πολύπαθους νησιώτες. Αυτοί ήταν οι πραγματικοί στόχοι των κανιβαλών που μεγαλούργησαν μέσα στο φθινόπωρο του '16. Η αλήθεια είναι πως δεν τα πήγαν και άσχημα.

Φυσικά, τα άρθρα που αφορούν την διαπραγμάτευση αυτή η οποία κατέληξε με κερδισμένους τους Δήμους, είναι κάπως πιο δυσεύρετα απ' τα άρθρα που κατέγραφαν τις «αντιδράσεις» τους. Έτσι, βήμα-βήμα καθώς το ελληνικό κράτος προσπαθούσε να εντάξει σταδιακά τους Δήμους στην διαχείριση των μεταναστών εργατών, διάφορες μικρές παραχωρήσεις έρχονταν στην επιφάνεια. Όλες ωστόσο, συνοψίστηκαν τον Δεκέμβρη στις εξαγγελίες του Πρωθυπουργού για την στήριξη των Δήμων. Πρώτα-πρώτα, μάθαμε ότι οι Δήμαρχοι που σιγόνταραν τα ρατσιστικά πλήθη έκαναν διεθνή καριέρα: οι ίδιοι άνθρωποι που κραύγαζαν αρχικά για έξωση των μεταναστών απέσπασαν κονδύλια ύψους 50 εκατομμυρίων ευρώ για να συνεχίσουν να «σηκώνουν το βάρος του προσφυγικού». Οι επινίκιες δηλώσεις της αποστολής στις Ευρώπες περιλάμβαναν τον γνωστό μας Δήμαρχο Σάμου να ισχυρίζεται ότι «πλέον διαμορφώθηκε το κατάλληλο έδαφος για εποικοδομητικές συνέργειες, κάτι που δεν γινόταν στο παρελθόν, καθώς, όπως σημείωσε, οι δήμοι δε συμμετείχαν ούτε στο πρώτο επίπεδο διαβούλευσης».¹⁷

Ωστόσο, πέρα απ' την χρηματοδότηση αυτή καθαυτή, τα μέτρα που ανακοίνωσε ο Αλέξης Τσίπρας προς υποστήριξη των νησιωτών περιλάμβαναν προσλήψεις, ειδικές παροχές, λειτουργία των ξεχασμένων (αλλά όχι από όλους!) κέντρων αφαλάτωσης που δεν είχαν πάρει άδειες, αποζημιώσεις στους πληγέντες και ούτω καθεξής. Φυσικά, πρώτο-πρώτο ανάμεσα στη λίστα φιγουράρει το ιερό δισκοπότηρο των ρατσιστικών κινητοποιήσεων που έλαβαν χώρα τους φθινοπωρινούς μήνες του 2016: απαλλαγή των νησιωτών από τον αυξημένο ΦΠΑ!¹⁸

Εννοείται πως οι Δήμαρχοι έμειναν απόλυτα ικανοποιημένοι με την νέα κατάσταση που άφηνε, προς το παρόν, τις ΜΚΟ στην απέξω και τοποθετούσε στον θρόνο τις τοπικές κοινωνίες. Παράδοξο, αν ανέμενε κάποιος ότι οι εν λόγω ρατσιστές θα ήταν ικανοποιημένοι μονάχα με οριστικές απαντήσεις στα αρχικά τους αιτήματα. Απολύτως φυσιολογικό, απ' την άλλη, αν θυμηθούμε τους κατοίκους της Ειδομένης και την δική τους αποκαλυπτική συμπεριφορά· αν το πάρουμε απόφαση, με άλλα λόγια, ότι πίσω κάθε αυθόρμητη μισαλόδοξη κινητοποίηση βρίσκεται απλώς μια διαπραγμάτευση. Στην προκειμένη περίπτωση η διαπραγμάτευση πήγε καλά. Όπως άλλωστε ενημερωθήκαμε πολύ αργότερα διά στόματος Μουζάλα «[η κυβέρνηση έχει πρόθεση] πολλά από τα προγράμματα που αφορούν στους πρόσφυγες να μεταφερθούν στους Δήμους από το 2018, με την εποπτεία του κεντρικού κράτους».¹⁹

ΣΥΝΤΟΜΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Στην αρχή του κειμένου αναφέραμε ότι η διαδικασία με την οποία οι νησιώτες έκαναν τους αγανακτισμένους και διεκδίκησαν μια καλύτερη θέση στην διαχείριση της μετανάστευσης είναι εξόχως διδακτική για διάφορους λόγους. Λέμε, λοιπόν, για το τέλος, να συνοψίσουμε τα διδάγματα που αποκομίσαμε, επειδή έχουν καμιά φορά την δυνατότητα να μας διαφεύγουν.

Από την μία η δραστηριοποίηση των νησιωτών, των εκπροσώπων τους και η αντιμετώπισή τους από την κεντρική ηγεσία και την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι μια διαφωτιστική ακτινογραφία της διαρκούς διαπραγμάτευσης μεταξύ ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης, ελληνικού κράτους και τοπικών κοινωνιών. Παρακολουθώντας την οδύσσεια που έλαβε χώρα στα νησιά μπορούμε να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τις ελληνογερμανικές διαπραγματεύσεις γύρω απ' την αύξηση του ΦΠΑ και την λυσσαλέα προσπάθεια του ελληνικού κράτους να προστατέψει την εγχώρια τουριστική βιομηχανία (τους νησιώτες κανίβαλους). Η διαπραγμάτευση αυτή γίνεται ελάχιστα πιο ξεκάθαρη αν έχουμε κατά νου γεγονότα σαν τα παραπάνω. Τον τρόπο δηλαδή με τον οποίο διεξάγεται απ' τα κατώτερα κλιμάκια (τις διαδηλώσεις στα νησιά), στα μεσαία (τα παζάρια στο εσωτερικό του ελληνικού κράτους) ως και τα υψηλότερα (τα παζάρια σε ευρωπαϊκό επίπεδο).

Απ' την άλλη, η όλη διαδικασία έχει να μας προσφέρει γνώση όσον αφορά την φύση αυτού που ονομάζουμε τοπικές κοινωνίες κι έχουμε μάθει να αντιλαμβανόμαστε σαν ένα ατέρμονο, βουκολικό, επαρχιώτικο χουζούρι. Διαδικασίες σαν και την παραπάνω αποδεικνύουν ξεκάθαρα ότι οι τοπικές κοινωνίες κάθε άλλο παρά ανάξιες ενδιαφέροντος είναι. Αντιθέτως, στο εσωτερικό τους γίνεται καθημερινή, συστηματική και αφανής δουλειά για την οργάνωση της μιας μεριάς του ταξικού ρήγματος. Οι ντόπιοι παράγοντες χτίζουν διαρκώς σχέσεις μεταξύ τους και αποκτούν ικανότητες κινητοποίησης με άξονα τα υλικά τους συμφέροντα. Οι δήμαρχοι προπονούνται στην απόσπαση χρήματος και διοχέτευσής του με τον κατάλληλο τρόπο στην τοπική κοινωνία. Τελικά, η κοινότητα σύσσωμη αποκτά ρόλο μοριακού εκφραστή των κρατικών σχεδίων στο μικροεπίπεδο και άρα, στην προκειμένη περίπτωση μετατρέπεται σε μισθωμένο επιτηρητή ενός κομματιού της εργατικής τάξης, των μεταναστών που καταφθάνουν καθημερινά στα νησιά. Πρόκειται για μια διαδικασία εξαιρετικά δολοφονική, η οποία δεν θα στρέφεται επ' άοριστον αποκλειστικά ενάντια στους μετανάστες. Οι ντόπιοι θα βρούμε τα καθάρματα αυτά πολύ σύντομα απέναντί μας. Ελπίζουμε αφηγήσεις σαν και την παραπάνω να βοηθήσουν ώστε να μην μείνουμε με το στόμα ανοιχτό.

1. Σταύρος Τζίμας, «Δήμαρχε, γιατί διώχνεις τους πρόσφυγες», *Καθημερινή*, 19/6/16.
2. Ό.π.
3. Γιώργος Παγούδης, «Οι Αγανακτισμένοι της Χίου», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 7/4/16.
4. Γιώργος Παγούδης, «Το Λιμάνι Άδειασε υπό Καθεστώς Τρομοκρατίας», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 9/4/16.
5. «Ο κ. Μουζάλας ξεκαθάρισε ότι το υπουργείο σε καμία περίπτωση δεν εξετάζει το ενδεχόμενο να μεταφέρει μαζικά πρόσφυγες και μετανάστες από τη Χίο -ή τα άλλα νησιά- στην ηπειρωτική Ελλάδα, καθώς κάτι τέτοιο, όπως τόνισε, θα σήμαινε άμεσα την κατάρρευση της συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας.» Τέτοιες δηλώσεις συνόδευαν κάθε αναφορά στο ζήτημα των νησιών. Η συγκεκριμένη προέρχεται από το Τάνια Γεωργοπούλου, «Η Υπομονή των Νησιωτών Εξαντλείται», *Καθημερινή*, 19/11/2016.
6. «Η Υπομονή των Νησιωτών εξαντλείται», ό.π.
7. Τάνια Γεωργοπούλου, «Εκρυθμή η Κατάσταση στην Χίο», *Καθημερινή*, 19/11/2016.
8. Τάνια Γεωργοπούλου, «Ντόμινο Επεισοδίων Φοβούνται σε Σάμο, Χίο», *Καθημερινή*, 20/11/16.
9. «Ντόμινο Επεισοδίων Φοβούνται σε Σάμο, Χίο», ό.π.
10. Τάνια Γεωργοπούλου, «Μουζάλας: Νέα Κέντρα παρά τις Αντιδράσεις», *Καθημερινή*, 22/11/16.
11. Τάνια Γεωργοπούλου, «Το Νέο Κέντρο Φιλοξενίας Διχάζει την Χίο», *Καθημερινή*, 23/11/16.
12. «Μουζάλας: Νέα Κέντρα παρά τις Αντιδράσεις», ό.π.
13. Αποκαλυπτικό είναι το εξής απόσπασμα, όμοιο με πολλά άλλα που κυκλοφορούσαν την ίδια περίοδο: «Μέχρι στιγμής έχουν καταβληθεί συνολικά γύρω στα 70 εκατ. ευρώ, αλλά, όπως υποστηρίζει Ευρωπαίος αξιωματούχος, "πολλά από αυτά τα χρήματα έχουν καταλήξει σε ΜΚΟ και σε διεθνείς οργανισμούς επειδή οι ελληνικές αρχές έχουν πρόβλημα με τη διάθεση των κεφαλαίων.» Προέρχεται από το Κώστας Μοσχονάς, «Πού δεν Πάνε τα Κονδύλια», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 20/9/16.
14. «Να σημειώσουμε ότι ανάλογος εκρηκτικός μηχανισμός μικρής ισχύος έπεσε και στο «Solis Café», μια δομή αλληλεγγύης που μοιράζει γεύματα σε πρόσφυγες» από το «Το λιμάνι Άδειασε υπό Καθεστώς Τρομοκρατίας», ό.π.
15. Γιώργος Παγούδης, «Ο Δήμος Λέσβου Ζητά τη Διαχείριση του Καρά Τεπέ», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 19/9/16.
16. «Οι Αγανακτισμένοι της Χίου», ό.π.
17. «Οι δήμαρχοι των νησιών του Αιγαίου πήγαν στις Βρυξέλλες και εξασφάλισαν 50 εκ. ευρώ για την ανάπτυξη και την παράταση της βίζας», *Lifo*, 9/3/17.
18. Όλα τα μέτρα αναλυτικά στο «Τα μέτρα στήριξης των νησιών του Αιγαίου που ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός», *Καθημερινή*, 13/12/17.
19. Τάνια Γεωργοπούλου, «Περισσότεροι Πρόσφυγες σε Διαμερίσματα», *Καθημερινή*, 28/7/17.

ΕΛΕΓΧΟΙ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΩΝ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ

Άλλο παράξενο που επίσης βρίσκει εξήγηση στην μεθοδολογία που αναπτύξαμε δίπλα σχετικά με την διαπραγμάτευση που διεξάγεται εντός κι εκτός ελληνικών συνόρων, είναι οι ειδικοί έλεγχοι διαβατηρίων που, όπως μάθαμε στα μέσα του Νοέμβρη, στήνονται καθημερινά στα γερμανικά αεροδρόμια και αφορούν αποκλειστικά Έλληνες. Σύμφωνα με τους Γερμανούς μάλιστα, από «δειγματοληπτικούς» και μόνο ελέγχους διαπιστώθηκαν 1.000 παράνομες αφίξεις. Το ελληνικό κράτος ανταπάντησε με δικούς του ελέγχους στα εδώ αεροδρόμια και μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του Νοέμβρη πραγματοποίησε το ίδιο 1.800 συλλήψεις «παράνομων μεταναστών». Οπότε αναλογικά στη διάρκεια ενός χρόνου οι συλλήψεις θα αγγίζουν τις 54.000- αριθμός πολλαπλάσιος από αυτόν που τόσο καιρό μας ζαλίζουν ότι «πνίγει τα νησιά». Εφαρμόζοντας εν ριπή οφθαλμού τέτοιες αποτελεσματικότητας ελέγχους, το ελληνικό κράτος μας επιβεβαίωσε το ήδη γνωστό: αυτοί που εμπορεύονται παράνομους εργάτες από τα ελληνικά αεροδρόμια είναι οι ίδιοι που τα φυλάνε, με άλλα λόγια η Ελληνική Αστυνομία.

Αλλά υποσχεθήκαμε και μια εξήγηση. Τι μύγα τούς τσίμπησε στη Γερμανία και άρχισαν τους ελέγχους μόνο για Έλληνες; Κατά τη γνώμη μας, η όλη υπόθεση ξεκινάει από τον μεγάλο κρυφό καημό του ελληνικού κράτους και των νησιωτών για την αύξηση του ΦΠΑ. Είναι βέβαιο ότι οι Έλληνες προσπαθούν να συνδέσουν τις διαπραγματεύσεις «για το προσφυγικό» με την (μη) αύξηση του φόρου, είναι σίγουρο ότι επιστρατεύουν ως κομμάτι της διαπραγμάτευσης τις απεργίες που περιγράψαμε παραπάνω και είναι μάλλον πιθανό ότι οι έλεγχοι στα γερμανικά αεροδρόμια αποτελούν τον τρόπο με τον οποίο επιλέγει το γερμανικό κράτος να μπει στην διαπραγμάτευση.